

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Königné Nagy Magdolna
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: Königné Nagy Magdolna
Levelezési cím: 7252 Attala, Széchenyi u. 20/a
Telefonszám: 06304545977
E-mail cím: konignemagdi73@gmail.com

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **Tajtékpipa szárral**

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:³:

☐	agrár- és	☐	egészség és életmód	☐	épített környezet
☐	ipari és műszaki	☒	kulturális örökség	☐	sport
☐	természeti környezet	☐	turizmus		

a szakterületi besorolás indokolása:

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- igen

amely nemzetiség:⁴

X nem

4. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

Rippl Rónai Megyei Hatókörű Városi Múzeum Kaposvár

5. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

X települési tájegységi ágazati

amely értéktár neve: **Attala Települési Értéktár**

6. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

Leírása: 10 cm magas, 5,1 cm átmérőjű, zsírkőből faragott pipa. Szára meggyfából készült, 61 cm hosszú. Oldalán domború faragással hét férfialak (hét vezér?) látható, kupakja ezüstműből készült ötvösmunka. A pipatest rézdróttal van behálózva, mert megrepedt.

³ Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

⁴ Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték

A XIX. században készítették, Attalában használták ezt a pipát,készítője ismeretlen. Kapitány Orsolya gyűjtötte Gaál József attalai lakostól 1976-ban.

A pipa készítőjének első gondja, hogy olyan anyagot találjon pipafej céljából, amely jól őrzi az izzó dohányt és nem melegszik át annyira, hogy ne lehessen kézben tartani. A zsírkő lett a felhasználandó anyag, amely könnyen megmunkálható és a levegőn megkeményedik. Aztán szárnak kell valami csőféle, amely lehűti a füstöt és nem engedi, hogy a káros kicsapódás a szájba jusson. Pipaszárnak berekfa, kőris, som, bangita fája alkalmas, de legjobban a meggyfát szerették, mert ennek finom illata elnyomta a bagó kesernyés ízét. Erre a célra az egyenes, csomómentes fattyúhajtásokat vágták. A még nyers botocsák belsejét felmelegített esernyődróttal kisütötték üregesre, hogy a füst átjárhassa. A szopóka résznek pedig elég keménynek kell lennie, hogy a fogak ne roppantsák össze. További követelmény, hogy mindez együtt növelje a füst zamatát és még díszes külsőbe is lehessen öltöztetni. Talán a falu társadalmán kívül élő pásztorok pipáztak legtovább és farigcsálták a szebbnél szebb pipaszárakat. A cseréppipákkal ellentétben a fapipáknak nagy előnye volt, hogy ha leejtették, nem tört össze. Pipafejnek leginkább a juhar, a kecskerágó és a dió tuskóból kivágott részét használták. Hogy tisztítható legyen és ne égjen ki, belül bádoggal bélelték ki.

A pipákat ugyanúgy becsben kell tartani, mint az igazi jó barátot – tartja a mondás. Minden fapipát óvatosan kell szoktatni, egyenletesen, lassan szívni és a beavatási szertartásnál a fejet csak részben szabad megtömní. Ha a pipa már fel van avatva, úgy töltik meg a dohánynyal, hogy az első, azaz legalsó réteg ne legyen szorosan tömött. Erre finoman illesztik a következő adagot, amely majdnem a karimáig ér, és legfőképpen kerül egy réteg a rágyújtáshoz. Ehhez legalább két szál gyufára van szükség. Az első láng a legfelső réteget parázsló állapotba hozza, a zsugorodó szálakat egy speciális kis eszközzel kell visszanyomkodni. Ekkor egy újabb, a dohány felszínét egyenletesen elborító lángot alkalmazunk. A pipázás hasznos segédeszközöket is feltételez. Ilyen a tömködő, a szurka, a nyomkodó kombinált szerszáma, amelyben van egy kés a kaparáshoz, egy hegyes tű a szár tisztításához és egy lapos alkalmatosság a tömkedéshez.

7. Indokolás az értéktárba történő felvétel mellett:

A pipa az európai népi szimboliztikában, a gondolataiba mélyedő ember olyan jelképe, amely örömforrás is egyben. Pipázni nem lehet gyorsan, nem véletlen, hogy a nyugalom és tétlenség szimbólumaként a dzsentrí világ jelképévé vált.

Együtt pipázni valakivel – akár csak a többi élvezeti szer esetében – baráti gesztusnak számított.

Egy szép pipa és egy jó dohány élvezete, olyan saját rítusa volt a férfiak világának, amiből az asszonyok ki voltak zárva. A paraszti társadalomban a fiúk férfivá érésének meghatározója a munkabírás volt. Amikor ebben egyenlővé váltak a felnőtt férfikkal, akkortól az élvezeti szerek világába is beavatást nyertek. Lett helyük a kocsmában, pipázhattak és udvarolhattak immár nyilvánosan is. A paraszti fényképeken gyakori, hogy a legények kezükben cigarettát tartanak – még ha nem dohányoztak, akkor is –, vagy úgy tartják kézfejüket, hogy utólag a cigarettát, mint a felnőttég szimbólumát, beleretusálhassa a fényképész.

S hogy mennyire összefügg egymással a társadalmi rend és az élvezeti szerek, azt bizonyítja az is, hogy a pipa is jelezte használója rangját. Minél hosszabb a pipa szára, annál körülményesebb a használata, ahogy Malonyay írja: „Rövid szárú pipa csak dolgos embernek kell, aki mindegyre tesz, vesz, hajuldoz.”

Tajtékpipája sem volt akárkinek, csak a módosabb gazdáknak és a parasztoktól magukat különbnek tartó pásztoroknak.

Az értékesebb darabokat azonban ők is csak ünnepnap használták, legeltetéséhez egyszerű cseréppipát vittek magukkal.

8. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

<http://smmi.hu/kepek/tartalom/20130116141547770585/Meselotargyak.pdf>

https://mandadb.hu/tetel/494852/Tajtekipipa_szarral

9. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: <http://nepmuveszetikincsestar.smmi.hu/#prettyPhoto>

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális- dokumentációja:

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *m*) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról